

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

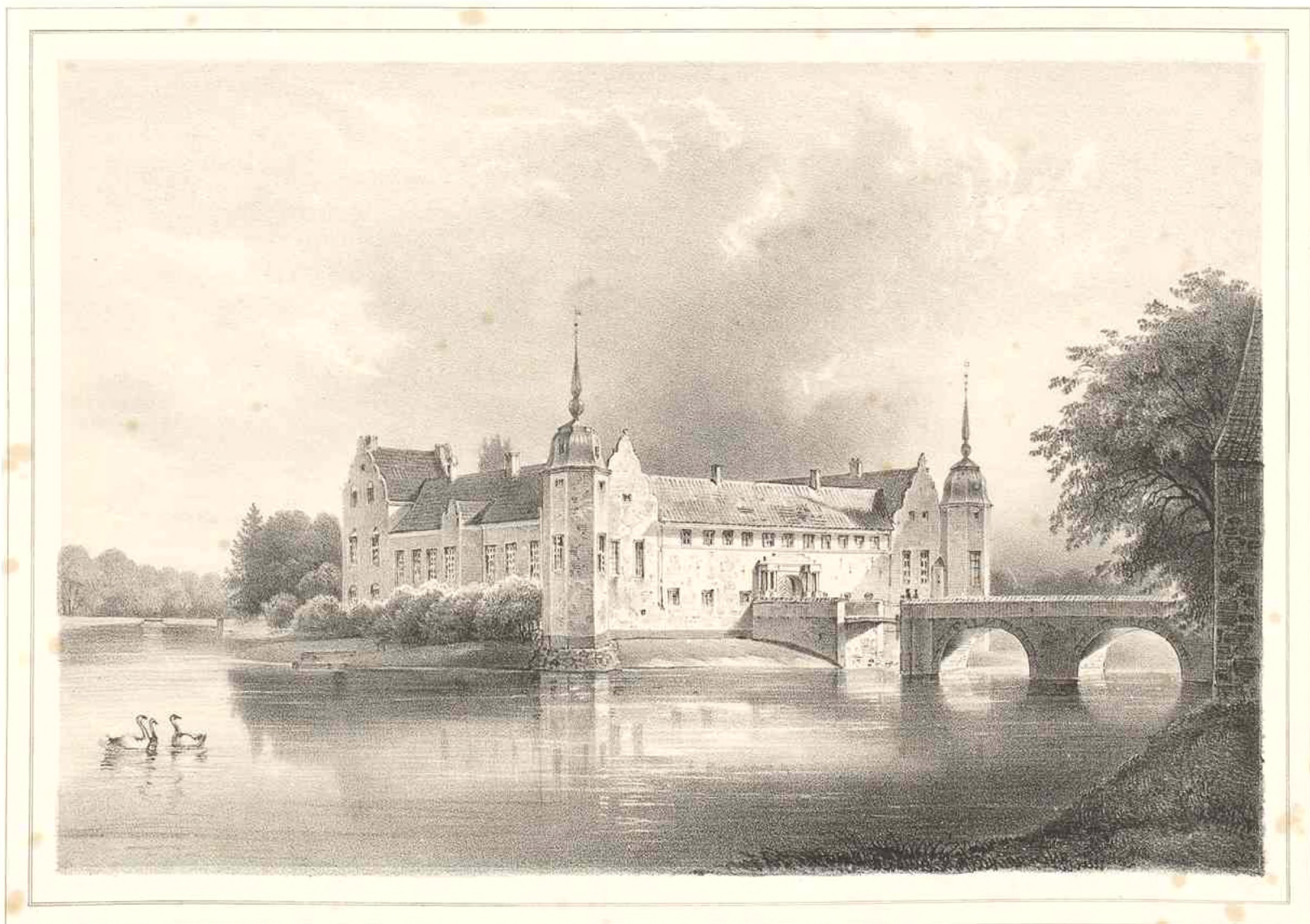
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Richardt del.

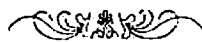
O. A. Reitzels Forlag

Engelshøjens Trykkeri

LÖVENBORG

forhen Erlinge. Ellingeborg. Birkholm, i Sjælland.

Løvenborg forhen Ellingegaard og Birkholm.

Dette gamle Herresæde, Residensen i Baroniet af samme Navn, ligger i en venlig og velbebygget Egn ved Keistrup og Tude Laars Sammenløb, i Buttrup Sogn, Meerløse Herred, i Holsbeks Amt, omtrent 1½ Mill fra Byen Holsbek. Gaarden er paa de tre Sider omgivet af Enge og tørre Moser, Bevninger af den tidligere Bugt, som fra Holsbeks Fjord af har strakt sig over een Mill længere ind i Landet, igjennem Tude, Buttrup og Nørre-Jernløse, ja Rindby og Nørre Sogne; den har altsaa tidligere kun været tilgængelig fra Øst, hvorfra endnu tre Veie støde sammen netop paa dette Sted, og de brede Borggrave — en Sø paa omtrent 5 Td. Land — vare især beregnede paa at dække denne Side. — De smukke Haveanlæg, som udgjøre 9 Td. Land, have tidligere været Mose og Støde sammen med Lyktanlæggeene ved det saakaldte Carlsberg, hvilke ere af samme Udstrækning, og hvorfra høves en viid Udsigt til Veirhoi og Oddes Herred; af Haven er der endnu Noget i gammel fransk Stil med flve Hækker, hvilket er vedligeholdt ved Siden af de nyere Partier. — Bygningerne ere temmelig anseelige, men dog mangler den egentlige Hovedbygning, som skulde have ligget imod Øst og netop er bleven beghudt med Gavlen ved Enden af den nordre Fløi: hvis denne var bleven fuldført vilde Gaarden have været fuldkommen sammenbygget af fire Fløie. Løvenborg synes at være opstaaet til forskjellige Tider, og det Nyeste — den ufuldførte Endegavl — er rimeligviis fra det 17de Aarhundreeds tredje Decennium, opført af Malte Juul og Fru Anna Kamel, hvis Baabener findes over Portalen paa Portstøien, samt tilligemed Varsigtlet 1634 paa Gavlen af den grundmurede Lade — Portstøien selv er eet af Bygningens ældste Partier, slenshyuligen fra det 16de Aarhundrede, og havde indtil den senere Tid kun een Etage med tindet eller ere-

neleret Bøgetgang for oven: den hvalvede Bagstue, hvor Soldaterne og Hofmændene havde deres Ophold, er endnu temmelig vel conserveret; de anseelige Borgskeldere under Laarnene og de tvende paa Prospectet fremstillede Fløie vise tovrigt at Bygningens Plan oprindeligen har været langt større end man siden har seet sig istand til at udføre.

Løvenborgs ældste Navn er Ellingegaard eller Erlinge, og oprindeligen har det været en Bondeby, som laae Nordost for Gaarden i en af de nuværende Hovmarker i Nærheden af en Mose, der kaldes Ellinge Enghave; paa Stedet oppløies endnu brændte Stene og Rotteskaar. Byen Ellinge tilhørte Biskop Absalon og blev af ham i Aaret 1187 skænket eller bortbyttet til Sorokloster, hvorfra den ved Magestifte imod Byen Dndløse kom til Roeskilde Bispeskel. Henimod Slutningen af det 14de Aarhundrede var der allerede i Byen en Hovedgaard til 6 Læster Korn — 288 Td. Bygs — Udsæd, hvortil horte 8 Boudergaarde og 6 Gaardsæder eller Huse i Ellinge, 5 Gaarde og 3 Huse i Buttrup, 2 Gaarde og 1 Mølle i Keistrup i Nørre Jernløse Sogn, 9 Gaarde i Østrup i Dndløse Sogn, en Gaard paa 14 Ortuger Jord i Borup i Søndersted Sogn samt endeel større og mindre Skove, blandt hvilke allerede dengang Østrup og Syvendeskov, hvilken sidste benævnedes „Syndaskov“ eller Synderstov; Huusmændene gjorde Dagarbejde ved Hovedgaarden; desuden var Bispes-tienden af Nørre-Jernløse og Buttrup Sogne underlagt Gaarden. — Foruden Ellinge i Meerløse Herred eiede Bispeskoln et Ellinge i Oddes Herred, og der gaves desuden endnu fire Gaarde af samme Navn, nemlig een paa Haldnæs i Frederiksborg Amt, een i Vendsyssel, een i Skaane og een i Norge, hvorved det bliver meget vanskeligt at finde Rede i de forskjellige Land, der have skrevet

Løvenborg forhen Ellingegaard og Birkholm.

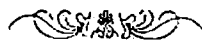

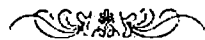
fig til Ellinge, snart som Gierre eller Pantshavere af en større eller mindre Deel af een af de nævnte Gaarde, snart som Bispestolens Lehnsmænd. — Foruden det Bispestolens tilhørende Ellinge laae der endnu i samme By en anden Gaard med en Mølle, hvilke altjaa ogsaa høre under det nuværende Løvenborg; dens Historie er imidlertid lettere at forfølge end nogen af de Andre, da den var i Hænderne paa een af Sjællands anseeligste Slægter, nemlig Familien Barnim. Denne mægtige Slægt førte intet Tilnavn, medens derimod Fornavnene Erik og Barnim afvelede i det Mindste i dens tre sidste og besjendteste Led; den førte i sit Vaaben en Løve over 3 Hjertes, var altjaa rimeligviis af Kongeblood og dens Stamsfader formodentlig een af de mangfoldige Priidstfer, som Valdemar den Store udelukkede fra al Ret til Thronen ved at erklære denne for arvelig i sin Linie. — Familien Barnims vigtigste Borg og egentlige Stamsfæde var Skarsholm eller Skarritsholm i Bjergsted Sogn, Skippinge Herred, nu i Høstet Amt, romantisk beliggende ved den deilige Skarrits Sø i Bjergsted Skov, hvor den dobbelte Boldplads med usædvanlig anselige Forværter endnu er tydelig og Bygningens Grundvold kan forfølges paa de fleste Steder. — Den ved Aar 1369 afdøde Hr. Erik Barnim til Skarsholms Enke, Frue Hjertrud Peders Datter Grubbe, pantsatte 1390 til sin Svigerføn, Hr. Gevert Bydelsbach, sit Gods Ellinge med tilliggende Mølle, og dennes Enke, Fru Kirstine Barnims Søster, som hun benævnes, overdrog igjen 1408 til Dronning Margrethe al sin Ret i Ellinge og Ellinge Mølle saavel som i Skarsholm og mere Gods. Da hendes Broder, Hr. Barnim Erikson, nogle Aar isforveien var død som sidste Mand af sin Slægt, affjødte Dronningen i Aarene 1407 og 1408 alle hans Arvinger deres Ret til Skarsholm, som hun derefter lod nedbryde ligesom alle de andre Borge, hun fik i sine Hænder. I Ellinge synes imidlertid en Fru Birgitte Bydelsbach, som rimeligviis har været en Datter af Hr. Gevert og Fru Kirstine, at have bevaret en Arvelod, der ved hende gif over til Herman von Ortzen, som 1421 skriver sig til Ellinge og var med blandt de sjællandske Adelsmænd, der besidde at Sønderjylland altid havde hørt til Danmark; hans Andeel er formodentlig snart efter bleven forenet med Kronens Gaard, som aldrig synes at være kommen i Bispestolens Besiddelse.

Af Bispepens Lehnsmænd paa Ellinge er os ikke forekommet Noget før Anders Pedersen, af Svitzfeld urigtigen benævnet Michel Pedersen, af den Familie, som i sit Vaaben førte en Muslingskal og af Genealogerne sædvanligen kaldes Jernskæg eller Grim og ved en Forverking Baden; han var en Broder

til Biskop Jens Pedersen, som beklædte Koeskilde Bispestol i Aarene 1431—48 og overdrog ham denne anseelige Eiendom til Lehn, hvorfor Anders Pedersen i Narræften 1446—1468 hyppigt benævnes til Ellinge. — Den næste Lehnsmænd, som vi have truffet paa, er Hr. Albrecht Jepsen Ravnsbjerg, Ridder og Rigsraad, en Broder til Biskop Jens Jepsen Ravnsbjerg, der døde 1512, og af ham belehnet med Ellinge; han var een af de tre Gesandter, som Christian den Anden 1514 sendte til Nederlandene for paa hans Begne at indgaae den foreløbige Formæling med Isabella, Carl den Semtes Søster. — Da Bispelehnene ligesom Nutidens Livsfester, — som rimeligviis have deres Oprindelse fra dem, — sædvanligviis gif over paa Enkerne, som Ellinge efter Hr. Albrecht Jepsens Død i hans Frues, Sophie Podebusks, Hænder, og hun besad Lehnet med en Afgift af 33 Mk. 12 s. — eller 67½ Td. Byg — samt en Karl til Skib, naar paafordredes, ved Reformationens Indførelse i Aaret 1536, — da Kronen inddrog alle Geistlighedens Eiendomme —, og rimeligviis indtil 1540, da Verner Parsberg til Harested, siden Rigsraad, Ridder og Befalingsmand over Bleking, paa Gottorp Slot fik Løfte paa Ellinge Lehn imod den Afgift, hvorom han kunde ~~med~~ med Kongen, naar denne kom ind i Riget, hvoraf man vel kan slutte at Frue Sophie Podebusk har havt det saalænge. Ellinge forblev ikke længe i Kronens Besiddelse, idet Kong Christian den Tredie i Aaret 1547 med Rigsraadets Samtykke solgte det til den Rigske Adelsmand Hans von Barnekov; Gaardens — og altjaa sandsynligviis det bispelehnige Lehn — Størrelse angives ved Salget at være: Ellinge Hovedgaard, som skulde 1 Læst Korn eller 48 Td. Hartkorn, 11 Gaarde og en søde Jord i Ellinge By, 10 Gaarde i Buttrup, 1 Gaard i Borup og 7 Gaarde med en Mølle i Reistrup, ialt 29 Gaarde, 1 Mølle og en søde Jord; Ellinge Mølle omtales ikke og har altjaa formodentlig været neblagt. — Ellinge gif saaledes over i Privates Eie, og Hans Barnekov begyndte uden Tvivl strax med at bygge den nye Hovedgaard, som han gav Navnet Birkholm, paa den Holm i Søen, hvor Løvenborg endnu staaer; tildeels ere Materialierne dertil vel tagne af det gamle Ellinge, som nu blev nedbrudt, tildeels Stenene brændte i Skoven ved en Mose, der kaldes Teglsø og hvor man endnu seer Spor af Teglovenen, men meget lang Tid varede det før det gamle Navn fuldkommen fortrængtes af det nye, saa at man endnu længe efter Birkholms Opførelse stødte paa Navnet Ellinge.

Hans Barnekov til Kalsvik og Ørevskabet Streu paa Rügen, Ellinge eller Birkholm samt Egede i Sjælland, Lehnsmænd paa Bostokloster, Nstrup,

Løvenborg forhen Ellingegaard og Birkholm.

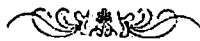

Højstrup og Roeskildegaard, var den Første af Familien, som kom herind fra Rügen; han blev naturaliseret som dansk Adelsmand 1547 med den i hiin Tid sædvanlige Forpligtelse: at bygge og boe i Riget og tage sig en indfødt Hustru af dansk Adel. Christian den Tredie benyttede ham meget, og han var det som saa fløgt udførte sin Sendning til Lybland i Aaret 1546, hvor han paa Kongens Vegne skulde overbringe de protestantiske Fyrster af det Schmalkaldiske Forbund 40,000 Guldgulden; da imidlertid Keiser Carl den Femte allerede havde slaget og tildeels fanget disse ved Gefandens Ankomst, var denne forsigtig nok til at bringe Pengene med sig tilbage igjen. Samme Aar blev han Rigsraad og fik Højstrup med tilliggende 16 Gaarde i Stevns Herred i Pant for 500 rhinske Gylden og 249 Pockhinsdaler, hvormed han havde forstrakt Kongen; som Lehnsmænd paa Roeskildegaard fik han i Aaret 1552 Ordre til at benaade to Karle, der havde stude Bildt i Kongens Bildbane og derfor vare dømte fra Livet, dog skulde han lade begge Dine stille ud paa dem, hvilket var en streng Naade. Aar 1556 kjøbte han af Bendt Wille Hafobelen af Egede eller Jomfruensegede og desuden til forskjellige Tider en Mængde Gaarde rundtom i Landet, deriblandt 1553 af samme Bendt Wille Jugerup Gang i Meerlose Herred, hvoraf senere oprettedes Jugerup Ladegaard, som nu er udlagt til Bønderjord imod andet Gods. Han døde paa Koldinghus den 9. Febr. 1559 og efterlod sin Enke, Fru Merte Ore til Lølose, i Besiddelse af sine betydelige Eiendomme, som tildeels vare erhvervede for hendes Midler, da hun var den berømte Rigshofmester Peder Ore til Gidselsfeld og Løloses Søster og een af hans Hovedarvinger. Hun beholdt Birkholm til sin Død i Aaret 1577 og havde desuden Østrup og fra 1566—68 Ørstedskloster i Pant af Kongen, kjøbte en Mængde Gods i alle Rigets Dele, deriblandt 1561 13 Gaarde i Østrup By i Dindløse Sogn, Meerlose Herred, af Kongen, 1574 Follidølev Hovedgaard i Skippinge Herred af Serman Navel, og viste overhovedet en utrættelig Birkomsbhed i Bestyrelsen og Foragelsen af sine Eiendomme; 1582 døde hun, hvorefter Godserne paa Rügen jaavel som Birkholm og Lølose tilfaldt Sønnen Christian Barnekov, som 1610 tilkjøbte sig Høesjelholm i Sjønge Herred i Skaane; hans Navn opbevares endnu her i Kjøbenhavn i Christensbernikovs Stræde, hvis Hjørnegaard imod Østergade — den i mange Aar saakaldte Adressavisens Gaard — tilhørte ham. Han var gift med Margrethe Brahe til Bidskøfle i Skaane og er især bekendt af sine Reiser i Europa, Asien og Afrika, som varede i 17 Aar, samt af den heltemodige Opoffrelse, hvormed han i Aaret 1612 frelste Kong Christian den Fjerde ved at overlade

ham sin Hest og selv at lade sig nedhugge af de forfølgende Svenske; vi have udførligen omtalt ham i Beskrivelsen over Lølose i Prospecternes andet Bind. — Hans Enke, Fru Margrethe Brahe, døde 1618; af Børnene arvede Hans Barnekov Birkholm, Bidskøfle og Nalsvåg med Grevskabet Stren paa Rügen og folgte Birkholm samme Aar som han døde, nemlig 1630, til Malte Juul — af Lillie-Tulerne — til Maltesholm og Gjesfinggaard, Rigsraad og Besatningsmand over Christianstad Lehn, der 1634 opførte den grundmurede Lade og rimeligviis senere den ene Stalblænge samt endel af Hovedbygningen, hvor han paabegynte den østre Fløi, af hvilken han dog aldrig fik mere end den nordre Gavl fuldendt. Almuen fortæller at Malte Juul lod alt det Sommer, han benyttede til disse Bygninger, hugge i Kongens Skove i Skaane og at han derfor kunde arvende saa rigeligt Egetommer paa disse Bygninger, men at dette tilsidt blev opdaget, hvorover han jaldt i Unnaade og mistede sit Lehn. Sagnet er imidlertid ikke paalideligt, thi han var Lehnsmænd paa Christianstad indtil 1639, da han blev forshyttet over til Bøvling i Jylland og kom herfra igjen 1644 tilbage til Christianstad, blev 1647 Rigsraad og beholdt Lehnet til sin Død, saa at der i hans Liv ikke viser sig noget Spor til Unnaade. Han døde 1648 og hans Enke, Fru Anna Kamel, eiede endnu 1656 Birkholm, som derpaa tilfaldt hendes Datter, Fru Margrethe Juul, gift med Baron Moritz Pødebust til Einsidelsborg og Holbet Slots Ladegaard; han vandt i Aaret 1667 en Proces angaaende Jugerup Gang og Overdrift, hvoraf endel var frafjendt Birkholm ved en Aftedsforretning i Aaret 1656, hvilken saaledes blev erklæret for ugyldig; 1676 oprettede han af sin Hovedgaard Skovgaard eller Egebjerg i Døense Amt Baroniet Einsidelsborg og den 1ste Mai 1687 folgte han Birkholm og Holbet Ladegaard til Baron Frederik von Vittringhof kaldet Schoel til Schelenborg og Brolykke, Overhofmester og høit Ridder, som 1680 af sin Hovedgaard Egebjerg havde oprettet Baroniet Schelenborg. Han døde 1691 og hans eneste Datter, Baronesse Sophie Charlotte Vittringhof, medbragte sin Mand, Generallieutenant Schack Broedborf, Baroniet Schelenborg, — hvorefter han 1691 blev Baron, — samt Hovedgaardene Birkholm, Knapstrup og Holbet Ladegaard. Han døde i Aaret 1730, og Enken kjøbte paa Auctionen efter ham d. 11te April 1731 Birkholm, der efter hendes Død tilfaldt Sønnen, Baron Frederik Schack Broedborf til Schelenborg, men 1739 ifølge Indførel blev solgt til Serman Leopoldus, en rig norsk Bjergværkseier, tidligere Kjøbmand i Bergen, som samme Aar blev adlet under Navnet Løvenskjold.

Conferentiraad Serman Leopoldus von Løvenskjold kjøbte foruden Birk-

Løvenborg forhen Ellingegaard og Birkholm.

holm ogsaa Aggersvold og eiede desuden i Norge Høsten og Ulfes; han døde 16de Mai 1750. Hans Søn, Geheimeraad og hvid Ridder Severin von Løvenskjold, folgte Aggersvold og købte i det Sted Bognstrup, hvilket i Fokening med Birkholm den 10de Januar 1766 blev oprettet til et Stamhus under Navn af Løvenborg, og dette den 25de Novbr. 1773 ophøiet til Baroni; han foretog mange kostbare Forandringer og Forfjønninger ved Løvenborg, omdannede Haven, plantede de smukke Poppel- og Lindealler, som pryde Beiene ved Gaarden, og byggede det Palais paa Amalienborg, som bærer kejserlig Kong Frederik den Sjettes Navn og hvis Opsørelse foranledigede ham til at sælge Ulfes; strax efter folgte han det til Grev Adam Gotlob Moltke til Bregentved, som, da det kort efter brændte indvendigen, ombyggede det, hvorfor det en lang Tid kom til at føre hans Navn. Geheimeraad Baron Løvenskjold døde 1776, hvorefter hans ældste Søn, Baron Michael Herman Løvenskjold, arvede Baroniet; han var Amtmand, Kammerherre og hvid Ridder, og indlagde sig store Forstener ved at indføre Skovene, sørge for betydelige Træplantninger og især for Bøndergaardenes hensigtsmæssige Udskiftning, hvorved han lagde Grunden til den høie Grad af Velstand, man træffer overalt paa Baroniet fremfor paa de fleste andre Godser, og det ikke blot iblandt Gaardmændene, men ogsaa i Huusmandsklassen. Han døde 1807, hvorved Baroniet tilfaldt hans Søn, Baron Carl Severin Christian Herman Løvenskjold, Kammerherre og Hofjægermester, hvis Besiddelsestid indtraf i een for Danmarks Godseiere saare uheldig Periode; ved hans Død i Maret 1831 efterfulgtes han af Sønnen, Kammerherre Baron Herman Frederik Løvenskjold, hvis udmærket dygtige og consequent gjennemførte Administration byggede videre paa det af Bedstefaderen Begyndte, og underkøttet af de heldigere Conjuncturer, bragte Baroniet til det høie Udviklingstrin, det nu indtager blandt Danmarks større Eiendomme; den 21de Decbr. 1843 købte Baron Løvenskjold Ellingegaard og Gods paa ialt 241 Tdr. Hartkorn, hvilket stöder lige op til Bognstrup Hovedgaardsjorder.

Baroniet Løvenborg udgjør nu:

Hovedgaardene Løvenborg med Afbyggergaarden Severinsminde (forhen Ebeltoed kaldet).

Bognstrup (ogsaa, men mindre rigtigt, kaldet Bognserup) og

Minnislyst tvende sammenlagte Bøndergaarde, Sønnenrup-Gaardene kaldede, beliggende i Uggerløse Sogn 1½ Mil fra Løvenborg, ufrat Hartkorn; Løvenborg med nyt Hartkorn priv. Ager og Eng . . . 98 Td. 3 Skp. 1½ Alb.

Mollestyd . . . . . 5 —

Areal 730 Tdr. Land, heri indbefattet en Bøndergaardsjord af Buttrup By, som tilligemed en Gaard af Lude By, der er lagt under Severinsminde, ved Udskiftningen 1798 fik fri Hovedgaardstart istedenfor Jaggerup Ladegaard med tilhørende Galloe Dverdrej, der altsaa fra den Tid af har været udlagt til Bønderjord.

Severinsminde priv. Hartk. Ager og Eng . . . 19 Td. 3 Skp. 2 Fd. 1½ Alb.

Areal 207 Tdr. Land.

Bognstrup priv. Ager og Eng . . . . . 95 — 1 — 2 —

Areal 780 Tdr. Land.

Minnislyst upriv. Hartkorn Ager og Eng indbes.

fattes under Bøndergodset . . . . . 19 — 4 — 2 — ½ —

Skovstyd . . . . . 2 — 2 — 1 — 1 —

Areal 200 Tdr. Land.

Gjør ialt under Hovedgaardene: Areal 1917 Td. Land med Hartkorn 239 Td. 7 Sk. 1½ Alb.

Kirkerne: Buttrup, Nørre-Jernløse og Qvandløse

Matrikuls-Hartkorn . . . . . 80 Td. 7 Sk. ½ Fd. ½ Alb.

Tiendeydende dito . . . . . 516 — 6 — 1 — 2½ —

Skovene ligge adspredte paa et Areal af 750 Td. Land og ere for største Delen fortrinlig Bøgebestand samt 50 Td. Land Naaleffov.

Hartkornet priv. Ager og Eng . . . . . 9 Td. 2 Sk. 1 Fd. 2½ Alb.

priv. Skovstyd . . . . . 19 — 3 — 2 — 2 —

upriv. do. . . . . 16 — 7 — — ½ —

Bøndergodset bestaaer af:

1 Mølle, 2 Kroer, 147 hele Gaarde, 10 halve do. og 275 Huse.

Hartkorn: priv. Ager og Eng . . . . . 3 Td. 7 Skp. 1 Fd. 2 Alb.

upriv. do. . . . . 998 — 2 — 1 — 2½ —

Baroniets hele Hartkorn af alle Slags udgjør altsaa 1347 Td.

Gammelt Hartkorn: priv. Ager og Eng . . . 218 Td. 3 Sk. ½ Fd. ½ Alb.

— Skov- og Molleff. 19 — 3 — 2 — 2 —

Tiender Matr. Hartk. 81 — 1 — 1 — 1 —

tiendeydende . . . . . 651 — — — — 2 —

Bønderg. upr. Ag. og Eng 1125 — 4 — 2 — 2½ —

upriv. Skov- og Molleff. 19 — 3 — 2 — 1 —

